

BÖRZSÖNY

A Börzsöny az Északi Középhegység legnyugatibb tagja. Nyugati lejtője a Kisalföld felé néz, míg a délkeleti az Alföld irányába tekint. Északon és nyugaton az Ipoly képezi természetes határát, délen a Duna, délkeleti és keleti oldalán éles határvonal nincs, fokozatosan megy át a Cserhátra.

A hegység területe mintegy 34 ezer ha. Legmagasabb pontja a Csóványos, 939 m. A 600-900 m magasan emelkedő É-D-i irányú főgerince kb. 25 km hosszúságban merőlegesen helyezkedik el az uralkodó és legtöbb csapadékok szállító nyugatias szelekre. A hegység túlnyomó része vulkanikus kőzetből (andezit) és annak tufájából épül fel. Számottevő üledékes kőzet is előfordul.

Éghajlata a mérsékelt övi hegyvidéki éghajlat sajátos vonásaival rendelkezik, hűvösebb, több csapadékkal, ki-egyenlítettőbb hőmérséklet ingadozással. 500 m feletti magasságban az évi csapadékszint 800 mm körül van. A hótakaró átlagos időtartama 100-105 nap.

Talajtípusai hegyvidéki, főleg köves típusok, jellemzően az andeziten kialakult sziklás váztalajok, erubáz, ranker és barna erdőtalajok, üledékes kőzetben az agyagbemosódásos barna erdőtalaj is előfordul.

Az 500 m-nél magasabb részekben a bükk zonális állományokat alkot. A bükk zóna alatt gyertyános tölgyesek, a kedvezőtlenebb kitettségu területeken cseres, vagy mészkedvelő tölgyesek állnak. A fő állomány alkotó fajafajok kivül jelentős a juharok, kőrisek, hársak, szilek és az éger előfordulása.

Állományaink jelentős részét az érvényes üzemtervek magról történő természetes felújítással írják elő.

IPOLYVIDÉK

Az erdő embereltartó képessége

A rendszerváltással járó folyamatok ágazatunkat is érintették. A gazdasági csőd szélén álló erdőgazdaságoknál bekövetkezett változások okát, az intézkedések hatását próbáltam nyomon követni, amikor felkerestem *Kondor Endrét*, az Ipolyvidéki Rt. vezérigazgatóját. Az első meglepetés akkor ért, amikor a megbeszélrt időpontban megálltam az erdőgazdaság balassagyarmati központjának hóval borított parkolójában. A régen megszokott lépcsőn elindulva elbizonytalanodtam. Öles cégtábla idegen kft. jelenlétére utalt. A volt művelési osztály udvari ajtaja felé fordulva hasonló látványban volt részem. Mivel nem kaptam jelzést, hogy címváltozás történt, érdeklődésemre elmondták, hogy jó helyen járok, de az épület több helyiségét már más cégek használják. Ez volt a változásokra utaló első benyomásom, amikor bekopogtattam a vezérigazgató titkárságának ajtaján.

Három éve pályáztam meg a felszámolás határán álló gazdaság igazgatását, 540 milliós termelési értékhez 320 millió eladósodás fogadott, kezdte tájékoztatóját Kondor Endre. A sorozatos rossz gazdasági döntések következtében születtek beruházások lehetetlenné tették a nyereséges működtetés. Az okokat vizsgálva kiderült, hogy a bűtorüzem minusz 20 millióval zárt. Kijelöltem egy szakértő bizottságot. Közgazdász, faipari mérnök és erdőmérnök vizsgálta az összefüggéseket. A csúcstechnológiával történt fejlesztés végeredménye piacéptelen volt. A ragasztott lapokra lett volna piac, így elkezdődött a gyártást, de mivel a kiegészítő fejlesztés – a szárító – hetven kilométerre van a lapgyártó üzemtől, a sok szállítási, rakodási költséget nem bírta el a termék. A felajánlott kft. alakításának lehetőségét sem vállalta senki. Sok remény nem is volt rá, hiszen a korszerű gépekkel felszerelt üzemben mindössze egy kezdő faipari mérnök dolgozott. De a külső szakembereknek is egyöntetű

volt a véleménye, hogy ez egy elrontott beruházás. Nem volt más választás, mint az üzem bezárása. Lezsíroztuk, lefóliáztuk a gépeket, de az amortizáció, az állagmegóvás, a lizingelés, *örzés* így is belekerül évi 12-13 millióba.

Van egy másik üzemünk, ahol egy tehetséges faipari mérnök vezetésével vállalták a kft. formában való üzemeltetést. Százszázalékos vállalati tulajdonban bérlük az üzemet. A nyereség az övék, de jó ez a gazdaságnak is, mert alapanyagot használ fel, embereket foglalkoztat, és példát is mutat. Nagy előny, hogy nem kell a központból irányítani, szaladgálni, utasítani, csetenként keresztbe intézkedni. Ez lesz a jövője a biológiai gazdálkodással foglalkozó erdészeteknek is. Teljesen szabad kezét kapnak, hiszen lehetőségeiket ők ismerik legjobban. Nem lesznek hónapokig tartó tertvartó tárgyalások, egymás becsapása. Lesz egy minimális követelmény, és ezt teljesíteni kell. Az erdészetek döntik el, hogy hány erdészt, műszaki vezetőt, személyzetet tartanak. Már most van olyan erdészet, ahol az erdészet vezetőn kívül egy műszaki vezető és két adminisztrátor látja el az irányítást.

Mi a garancia arra, hogy valóban a legjobb szakemberek maradnak meg, és nem befolyásolja a döntést egyéb szubjektívítás?

Ez mindenkinek a saját jól felfogott érdeke, melynek eredménye egybeesik a közösség érdekével is. Sokszor hallottuk, nem is olyan régen, hogy azért van annyi felesleges ember, mert biztonságban érzi magát mindenki. Most a tehetségesebb boldogul. Az elmúlt évben a bérfejlesztést is csak az eredmények után adhattuk. Három erdészet 15. öt erdészet 10, három erdészet 0%-os béremelést kapott. A központ 10%-ot, az erdészetek átlagát. Ezt május elejétől vezettük be, majd októbertől állagban újabb 20% emelés

volt lehetséges. A tervezeteket értékelésre kiadtuk az erdészeteknek. Ha voltak kritikai észrevételek, kértük az alternatív javaslatokat. Egyértelműen eljött az idő, hogy nem lehet mellébeszélni. Csak magunk oldhatjuk meg a dolgokat, és így van ez csodjaink. Ehhez viszont mindenkinek a maga területén a lehető legjobb szaktudással kell rendelkeznie. Elmúlt az az idő, hogy az erdész mindenhez értsen. Hogy jó tervezőnek, faiparosnak, építésznek, mindennek. Ez nem igaz. Aki ezt nem látja be - elbukik. Az igazgatói menedzseri feladatot is csak az élettapasztalatom alapján vállaltam el. Így is értek meglepetések. Megbízásomkor nem tudtam, hogy a gazdaságnak öt-hat éves adósságai vannak. A negyedik hónap után tünt fel, hogy a főkönyvelő túl sokat jár a bankba. Addig nem kérdeztem, hiszen a főkönyvelő dolga, hogy a bankügyleket intézze. De mikor öt napon belül másodszer szól, hogy ismét mennie kell, kiderült, hogy a fizetésekhez vesz fel kölcsönt. No jó - mondom. Most még utólagos vedd fel, de jövő hónaptól egy fillért sem. Ha nem tudjuk megtermelni, nem lesz fizetés. A következő hónapra előteremtődött a pénz. Beszedték a kiseladási kintlévőségeket és minden behajtható összeget. A központban 87 ember volt. Teljesen törvényes módon és lehetőleg fájdalommentesen 32 főre apasztottuk a létszámot. Ebben a csökkentésben voltak tiszták és fősztiek is.

A kerületvezető erdészek között nagy riadalmat okozott az átszervezés. Nem tehetünk mást, hiszen csak abból tudunk megélni, amink van. Ötszáz hektáronként nem tud eltarítani az erdő egy kerületvezetőt. Sajnos ezt tudomásul kell venni. 118-ról 96-ra csökkent az erdész-létszám. De ezt is az erdészlet szintjén kell eldönteni, mert ha nem, még éhbért sem tudunk fizetni. Most, hogy van némi pénzünk a végkielégítésre, egyéb segítségre, viszonylag fájdalommentesen tudunk lépni. De ha így marad a létszám és később mégis meg kell tenni a csökkentést, már fizetni sem tudunk majd.

Így viszont az erdő lesz védtelenebb, hiszen nagyobb terület jut az erdészre. A hatékonyságról nem is beszélve. Nem fog többé kerülni a leveles, mint a hús?

A falopás nem attól függ, hogy hány erdész van. Ha itt kétszer több lenne és az ország tovább szegényedik, akkor is lesz falopás. A feladat a fakitermelés privatizációjával ma már teljes egészében vállalkozói kézben van. A szállítás kilencven százalékban szintén, tehát a kerületvezetőnek több ideje jut arra, hogy a területet járja. A baj az, hogy még nem tudok terepjárókat adni szolgálati kocsinak, amivel mozgékonyan járhatnak a kerületek.

Milyen a vállalkozó fakitermelők munkájának minősége és szakszerűsége?

Biztosan lehetne jobban csinálni, mivel a volt dolgozóink végzik a munkát túlnyomó többségét. A vállalkozás pályázattal megy, így csak egyszer romhat a vállalkozó.

Végül is részvénytársaság lett a gazdaság. Milyen tapasztalatokat lehet levonni az eddig eltelt időből?

Az ország gazdasági helyzetét figyelembe véve, és az érvényes törvények alapján, szükségszerű ez a megoldás. Addig amíg a kincstári törvény meg nem születik, remélhetően minden erdőgazdasági részvénytársaságnál kialakul az az erős, aktív, önálló gazdálkodásra képes szakgárda,

amely a piaci viszonyok adta lehetőségekkel úgy tud élni, hogy közben az erdő érdekei sem károsodnak. Ebben a helyzetben nincs egymásra mutogatás, mellébeszélés, nem hárítható el a felelősség. Most racionalitás kell. Végül is a teremtésrendszerben is nyereséges gazdálkodást kellett folytatni, csak akkor túl sok volt a mankó és a balaszt. Tudomásul kell venni, hogy az önállóság elsősorban kötelesség és nem hatalom. Nagyobb a mozgásérzés a döntések meghozatalánál. Most megmutathatja mindenki, hogy mit tud. Gazdálja kell hogy legyen mindennek. És felelőse.

A térségben köztudottan igen nagy a vadkár, ami nem kedvez az erdőművelésnek.

Itt vissza kell térnem egy előző kérdés összefüggésére. Az egyes erdészetek eredményessége nyilván függ adottságaitól. Egy borszónyi terület erdei - ami a véghasználatokat illeti - nyilván sokkal jobb, mint a cserhádi területé. S mégis eredményesebb a cserhádi térség. A vadkár igen sokba kerül a borszónyieknek. Az erdőgazdaságnak nem volt, s most sincs ráhatása a vadlétszám alakulására. Mindössze 5,5 ezer hektár az üzemi terület, s ezen nem lehet a Borszóny hegység szarvasállományát szabályozni. Egy tucat vadászársaságot alakítottak itt ki, amit nyilván a főváros közlése magyaráz.

Az ország nyugati felén a határ közelsége kétség-telenül előnyös. Mi a helyzet itt az északi szomszédokkal?

Semmi különös. Azonkívül, hogy a szomszéd erdőgazdaság vezetője magyar ember, és kicserejljük néha a tapasztalatainkat, nem sokat segíthetünk egymásnak. Ők is gömbfát árulnak. Sőt, még konkurencsek is, mert olcsóbban adhatják, mint mi. A nosztalgiazás kora lejárt. Itt van a most 100 éves királyréti kisvasút. Fáj a szívünk, hiszen mi üzemeltetjük, de le kellett állítani, mert nincs pénz. Csak reménykedhetünk, hogy megerősödünk, úgy, mint az egész ország, és szép lassan elérjük azt, hogy ilyesmire is költessünk.

Köszönöm a tájékoztatást.

Pápai Gábor

Társaságunk eladásra kínál
egy LKT-81 turbódízel
erdészeti csörlős közelítő traktort.

Gyártási éve 1990.
Műszaki állapota jó.

Megtekinthető 2700 Cegléd, XIII.,
Jászberényi út 408.

(ceglédi Búzakalász MgTsz
volt lucernaszárító épülete).

Telefon: (53) 310-144, 310-661,
35. mellék

(Szalkai László, Baráth László)